

การจัดการเชิงความร่วมมือภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไข่เค็ม  
อสม.ไชยา ตำบลเลม็ด อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

PUBLIC SECTOR COOPERATION MANAGEMENT PRIVATE SECTOR  
AND THE PUBLIC SECTOR OF THE SALTED EGG COMMUNITY  
ENTERPRISE GROUP, CHAIYA VOLUNTEER, LAMET SUBDISTRICT,  
CHAIYA DISTRICT, SURAT THANI PROVINCE

ปุณณดา อธิยาสกุลพร

สาขาสหวิทยาการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ผู้รับผิดชอบบทความ

#### บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการจัดการเชิงความร่วมมือภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไข่เค็ม อสม.ไชยา ศึกษาปัญหาและอุปสรรคการจัดการเชิงความร่วมมือ และเสนอแนวทางการพัฒนาการจัดการเชิงความร่วมมือ โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพลงพื้นที่สัมภาษณ์เชิงลึก ผลการศึกษาพบว่า การจัดการการจัดการเชิงความร่วมมือภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไข่เค็ม อสม.ไชยา ความร่วมมือกันในระดับที่ดี ทั้งนี้เพราะทุกฝ่ายล้วนเล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนด้านความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน มีความร่วมมือกันอยู่ในระดับที่ดีเพราะว่าทุกฝ่ายล้วนเล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน แต่อย่างไรก็ยังคงต้องมีการส่งเสริมความร่วมมือให้มากยิ่งขึ้น เพื่อสะท้อนแนวคิดและค้นหาปัญหา เพื่อหาแนวทางแก้ไข เพื่อจะได้เป็นการส่งเสริมการทำงานร่วมกัน และสร้างความเข้มแข็งให้กับวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืนต่อไป

**คำสำคัญ:** วิสาหกิจชุมชน; การจัดการเชิงความร่วมมือ; ไข่เค็มไชยา

#### บทนำ

ไข่เค็มไชยาเป็นชื่อแรก ๆ ที่ทุกคนมักจะนึกถึงเมื่อพูดถึงไข่เค็มในประเทศไทย และต้องยอมรับว่าโด่งดังถึงขั้นระบุอยู่ในคำขวัญประจำจังหวัดสุราษฎร์ธานี “เมืองร้อยเกาะ เงาะอร่อย หอยใหญ่ ไข่แดง แหล่งธรรมะ” ในคำขวัญคำว่า ‘ไข่แดง’ สื่อถึงไข่เค็มไชยานั่นเอง ไข่เค็มไชยามีประวัติมาตั้งแต่ช่วงปี 2466 ก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 ไข่เค็มไชยาถูกคิดค้นขึ้นโดย

นายกั๊ แซ่ฝัก ชาวจีนกวางตุ้งที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ที่อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานีจากที่นายกั๊เลี้ยงเป็ดไว้เพื่อกินไข่ ต่อมาจึงคิดหาวิธีว่าทำอย่างไรให้สามารถเก็บไข่เป็ดไว้กินได้นาน เขาจึงคิดวิธีใช้ดินจอมปลวกผสมเกลือป่นนำมาพอกไข่เป็ดสด แล้วคลุกขี้เถ้าแกลบ ซึ่งเมื่อนำมาต้มกินจะได้ไข่เค็มที่ไข่แดงเป็นมัน หอม รสชาติอร่อยจุดนี้เองทำให้ชาวบ้านคนอื่น ๆ ในตลาดไชยาหันมาผลิตไข่เค็มขายกันเป็นจำนวนมาก และในอีก 11 ปีให้หลัง ไข่เค็มไชยาได้พัฒนาจนเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป และกลายเป็นของฝากขึ้นชื่อของจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ไข่เค็มไชยาเป็นผลิตภัณฑ์ไข่เค็มที่เป็นเอกลักษณ์ประจำจังหวัดสุราษฎร์ธานี จัดเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการถนอมอาหารที่มีความสำคัญต่อคนในชุมชนท้องถิ่น อำเภอไชยา แต่เดิมนั้นพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เกษตรกรรมใช้พื้นที่ในการทำนา มากที่สุดในจังหวัดสุราษฎร์ธานีและจะเลี้ยงเป็ดไปพร้อมกับการทำนา ลักษณะของการเลี้ยงเป็ดเป็นการเลี้ยงตามธรรมชาติคือ ปล่อยให้เป็ดหากินเองตามทุ่งนาภายหลังการเก็บเกี่ยวเป็ดจะกินข้าวเปลือก ลูกปลา หอยเชอรี่ เป็นต้น ชาวบ้านถึงเรียกเป็ดที่เลี้ยงตามธรรมชาติทั่วไปว่า “เป็ดเลี้ยงทุ่ง” เมื่อเลี้ยงเป็ดก็จะได้ไข่เป็ดไว้บริโภคจำนวนมาก จึงคิดหาวิธีที่จะทำให้เกิดรายได้โดยการนำไข่เป็ดไปแปรรูปเป็นไข่เค็มที่สามารถเก็บไว้บริโภคได้นานขึ้น และสร้างรายได้ให้คนในท้องถิ่นอีกด้วย

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนไข่เค็ม อสม.ไชยา เป็นกลุ่มที่เกิดจากการรวมตัวกันของชาวบ้านในพื้นที่หมู่ที่ 5 ตำบลเลม็ด อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานีเพื่อจัดการกับปัญหาไข่เป็ดที่เกินความต้องการ โดยชาวบ้านมารวมตัวกันจากการชักชวนของคุณประสงค์ หิตอนันต์ ประธานกลุ่มที่ต้องการให้ชาวบ้านมีรายได้เสริมจากการทำนา เริ่มรวมกลุ่มในปี พ.ศ.2545 เมื่อกลุ่มเริ่มแข็งแรงจึงจดทะเบียนเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในปี พ.ศ. 2549 ปัจจุบันทางกลุ่มมีสมาชิก 24 คน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนไข่เค็ม อสม.ไชยา มีกลุ่มเลี้ยงเป็ดของตนเองที่จะรับซื้อไข่เป็ดจากชาวบ้าน โดยจะประกันราคาในการรับซื้อไข่เป็ดเพื่อช่วยส่งเสริมอาชีพให้ชาวบ้านมีรายได้เพิ่มขึ้น โดยได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานของภาครัฐ ได้แก่ พัฒนาชุมชนอำเภอไชยา กรมปศุสัตว์ และหน่วยงานเอกชนที่มีฐานะเป็นรัฐด้วย ได้แก่ ธนาคารเพื่อการเกษตร ไปรษณีย์ จนทำให้วิสาหกิจชุมชนดังกล่าวประสบความสำเร็จและสามารถแก้เป็นหาการขาดรายได้ของคนในชุมชนได้

### วัตถุประสงค์

- 1.เพื่อศึกษาการจัดการเชิงความร่วมมือภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไข่เค็ม อสม.ไชยา ตำบลเลม็ด อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี
- 2.เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคการจัดการเชิงความร่วมมือภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไข่เค็ม อสม.ไชยา ตำบลเลม็ด อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี
- 3.เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการจัดการเชิงความร่วมมือภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไข่เค็ม อสม.ไชยา อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

## ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบการจัดการเชิงความร่วมมือภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไข่เค็ม อสม.ไชยา ตำบลเลม็ด อำเภอยาไชย จังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. ทำให้ทราบปัญหาและอุปสรรคการจัดการเชิงความร่วมมือภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไข่เค็ม อสม.ไชยา ตำบลเลม็ด อำเภอยาไชย จังหวัดสุราษฎร์ธานี
3. สามารถเสนอแนวทางการพัฒนาและนำข้อมูลที่ได้ไปเผยแพร่เพื่อเป็นแนวทางให้กลุ่มอื่น ๆ นำไปพัฒนาท้องถิ่นในการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในท้องถิ่นของตนเอง

## บททวนวรรณกรรม

การศึกษาการจัดการเชิงความร่วมมือภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไข่เค็ม อสม.ไชยา ตำบลเลม็ด อำเภอยาไชย จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาให้กับท้องถิ่นหรือผู้ที่สนใจในการจัดการเชิงความร่วมมือกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยใช้ภูมิปัญญาที่มีในท้องถิ่นมาต่อยอด เพื่อสร้างรายได้จึงต้องศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาเป็นพื้นฐานและแนวทางของการศึกษา เรียงตามลำดับการศึกษา ดังนี้

- 1.แนวคิดการจัดการเชิงความร่วมมือ
- 2.แนวคิดชุมชนและการสร้างความเข้มแข็งชุมชน
- 3.แนวคิดวิสาหกิจชุมชน
- 4.งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 5.กรอบแนวคิดในการวิจัย

### 1.แนวคิดการจัดการเชิงความร่วมมือ (Collaborative management)

การจัดการปกครองแบบร่วมคิดร่วมทำ (Collaborative Governance) เป็นตัวแบบกระบวนการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและปฏิบัติร่วมกันระหว่างรัฐกับหน่วยที่ไม่ใช่รัฐ ภายใต้แนวคิดกระบวนการจัดการปกครอง (Governance) ที่หลากหลายรูปแบบ เช่น Policy network, Public-Private Partnership, Participatory Governance, Collaborative Public Management ฯลฯ โดย Collaborative Governance ถูกนิยามและทำความเข้าใจหลากหลาย โดยเฉพาะปัจจัยที่ทำให้ความร่วมมือประสบความสำเร็จและล้มเหลว ซึ่งบทความปริทัศน์นี้แสดงให้เห็น ความหมาย ความสำคัญ และขอบเขตของ Collaborative Governance ที่เกิดขึ้นในบริบทสังคมการเมืองที่มีปัญหาซับซ้อนและการบริหารจัดการของรัฐแบบเดิม ๆ ไม่สามารถแก้ปัญหาได้ทั้งชี้ให้เห็นว่ามีปัจจัยทั้งระดับโครงสร้างระดับปัจเจกบุคคล หรือลักษณะของผู้เข้ามามีส่วนร่วมทั้งปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแสดงต่าง ๆ ที่จำเป็นต้องพิจารณาโดยเฉพาะการสร้างเชื่อมั่นไว้วางใจระหว่างผู้เข้ามามีส่วนร่วมว่าจะใช้ Collaborative Governance เป็นแนวปฏิบัติทางออกร่วมกัน ความอดทน อย่างยิ่งของภาครัฐรวมทั้งต้องใช้เวลาในการสร้างความเชื่อใจที่มีต่อรัฐ และความมั่นใจที่รัฐมีต่อแนวทางเลือก collaborative ว่าจะแก้ปัญหาได้จริง

## 2.แนวคิดชุมชนและการสร้างความเข้มชุมชน (Community)

ความเป็นชุมชนมีความสำคัญต่อการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นไปของชุมชนและปัจเจกบุคคล โดยเหตุที่ความเป็นชุมชนมีความเกี่ยวข้องกับคุณค่า ทุนทางสังคม สิทธิและอำนาจในการจัดการกระบวนการเรียนรู้และการปรับตัวซึ่งเกิดขึ้นอย่างมีพลวัตที่ไม่ได้มีลักษณะหยุดนิ่งแต่เป็นการก่อรูปขึ้นมาของกลุ่มคนในสังคม มีการเคลื่อนไหวและปรับตัวเพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ รวมทั้งมีการจัดการกับความสัมพันธ์ที่เข้ามาสู่ชุมชนทั้งในแนวดิ่งและแนวนอนเป็นการสร้างพื้นที่หรือหน่วยแห่งความสัมพันธ์ รวมถึงการสร้างสรรคทุนทางสังคม ภูมิปัญญาและการสร้างนวัตกรรมขึ้นมาตอบสนองความต้องการและความก้าวหน้าของเทคโนโลยีลักษณะของชุมชน

1. การรวมตัวกันของกลุ่มคน (Group of People) กล่าวคือเป็นการรวมตัวกันของบุคคล ตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปจนเป็นประชากรหรือพลเมืองของชุมชนที่มีความหลากหลาย ในด้านของกลุ่มคน เช่น โครงสร้างประชากร ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ เชื้อชาติ ศาสนา การศึกษา อาชีพ รวม กระทั่งคนพิการและผู้ด้อยโอกาสอื่น ๆ นอกจากนี้การรวมตัวกันเป็นกลุ่มคนอาจมีความแตกต่างกันออกไปตามระดับความพร้อมหรือลักษณะของกิจกรรมที่สนใจร่วมกัน เช่น ด้านอาชีพ การเมือง สิ่งแวดล้อม การสร้างนวัตกรรม เป็นต้น ซึ่งเริ่มตั้งแต่การรวมเป็นกลุ่มเล็ก องค์กรชุมชน สถาบัน มูลนิธิ สหกรณ์หรือเรียกชื่อเป็นอย่างอื่นในเครือข่ายสังคมเสมือนจริง

2. มีอาณาเขตบริเวณทางภูมิศาสตร์สำหรับเป็นที่ตั้ง (Area) เป็นขอบเขตของการรวมตัวกัน ซึ่งอาจจะเป็นขอบเขตเชิงนิเวศ เป็นพื้นที่ธรรมชาติตามสภาพภูมิศาสตร์หรือภูมิประเทศของ ชุมชนนั้น ๆ เช่น พื้นที่ริมฝั่งทะเล พื้นที่เชิงเขา พื้นที่ลุ่มน้ำ หรืออาจจะเป็นพื้นที่ที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น อาคาร บ้านเรือน สถานที่ทำการ เป็นต้น หรืออาจจะเป็นขอบเขตพื้นที่ทางการปกครอง เช่น หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด เขตและแม้กระทั่งเขตพื้นที่ลักษณะเฉพาะ เช่น เขตเศรษฐกิจ เขตการพัฒนา เขตอนุรักษ์และการท่องเที่ยว เป็นต้น

3. มีปฏิสัมพันธ์หรือปฏิบัติต่อกัน (Relationship or Interaction) คือการติดต่อสัมพันธ์กันมีความสนใจทางสังคมร่วมกัน มีกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันมีความสนทนกันมีความสัมพันธ์แบบพบปะกันโดยตรง (Face to Face) ซึ่งการที่กลุ่มคนมาอยู่ร่วมกันมีการใช้ชีวิตร่วมกันในชุมชน ย่อมจะมีการติดต่อสัมพันธ์และมีการปฏิบัติต่อกันหรือการกระทำร่วมกันระหว่างญาติพี่น้องหรือเพื่อนบ้านทั้งในระดับครอบครัว หมู่บ้าน ตำบล เป็นต้น ซึ่งอาจจะเป็นลักษณะโดยตรงหรือโดยอ้อม เช่น การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การเรียนรู้ซึ่งกันและกัน การติดต่อสื่อสารกัน การร่วมแรงร่วมใจกัน การช่วยแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน ซึ่งการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างคนในชุมชนและนอกชุมชนจะเป็นไปในลักษณะของชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Learning Community)

4. มีความผูกพันและความรู้สึกเป็นเจ้าของ (Sense of Belongingness) โดยเป็นความรักและความห่วงใยในชุมชน กล่าวคือสมาชิกที่รวมกันนั้นย่อมจำเป็นต้องสร้างพื้นฐานความรัก ความเมตตา เอื้ออาทรต่อกัน สมานฉันท์ สามัคคีต่อกันเพราะเงื่อนไขดังกล่าวจะทำให้เกิดความผูกพัน ความรู้สึกเป็นเจ้าของต่อชุมชนซึ่งจะเป็นส่วนเชื่อมโยงให้เกิดความร่วมมืออย่างมีพลังและชุมชนเข้มแข็งต่อไป

5. มีวัตถุประสงค์และเป้าหมายร่วมกัน (Goal and Target) การรวมตัวของกลุ่มคนในชุมชนจะเป็นการรวมตัวที่ไม่หละหลวมเพียงชั่วคราวแต่เป็นการรวมตัวที่มีวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ชัดเจนและปรารถนาจะทำให้สำเร็จร่วมกัน ทั้งที่เป็นเป้าหมายส่วนตัวของสมาชิกและเป้าหมายของชุมชนที่จะต้องคำนึงถึงควบคู่กันไปและที่สำคัญจะต้องสอดคล้องกับเป้าหมายหลักของประเทศด้วย เช่น ชุมชนชนบทมีการรวมตัวกันเพื่อพัฒนาท้องถิ่นและแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นที่เน้นการพัฒนาและถ่ายทอดวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือชุมชนวิชาการเป็นการรวมกลุ่มนักวิชาการเพื่อคิด วิเคราะห์ วิพากษ์ เรื่องต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม เป็นต้น ซึ่งการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายนั้นสมาชิกในชุมชนจะต้องสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันโดยการคิด วิเคราะห์ สถานการณ์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในอนาคตเพื่อให้เกิดการเรียนรู้อันจะนำไปสู่การแสวงหาแนวทางแก้ไขหรือทางเลือกใหม่ ๆ และจะได้ดำเนินกิจกรรมให้เป็นไปตามทิศทางและเป้าหมายที่กำหนด

6. มีจิตสำนึกร่วมกันและมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่เป้าหมายของชุมชน (Public Consciousness) สมาชิกที่รวมตัวกันจะมีความหลากหลายของกลุ่มในชุมชนการกระทำหรือกิจกรรมก็จะมีหลากหลายตามลักษณะการเกิดขึ้นของกลุ่มเหล่านั้น นอกจากนี้ชุมชนยังมีกิจกรรมที่ทำให้เกิดผลประโยชน์และเพื่อบริการสาธารณะและใช้ประโยชน์ร่วมกัน เช่น บังคับโครงสร้างพื้นฐาน บริการสาธารณสุข บริการด้านการศึกษา การแก้ปัญหายาเสพติด เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้สมาชิกมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันหรือการเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ (Learning Society) จากการเข้าไปมีส่วนร่วมของสมาชิกในการรับรู้ ตัดสินใจและการปฏิบัติร่วมกันด้วยจิตสำนึกของความเป็นพลเมือง สิ่งเหล่านี้หากสมาชิกรวมตัวกันนานจนนำไปสู่เป้าหมายและทำกิจกรรมบางสิ่งบางอย่างร่วมกันอย่างต่อเนื่อง

7. มีการจัดระเบียบของชุมชน (Organization) เป็นการจัดระเบียบความเรียบร้อยของชุมชน การควบคุมความสัมพันธ์ของสมาชิก เช่น บรรทัดฐานทางสังคม (Social Norms) การจัดช่วงชั้นทางสังคม (Social Stratification) สถาบันทางสังคม (Social Institution) และวัฒนธรรมของชุมชน (Culture) มีระบบการจัดการที่ดีมีประสิทธิภาพเพื่อให้สมาชิกได้ประพฤติปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนและวัฒนธรรมที่ได้สร้างไว้ ทั้งนี้เพื่อให้สมาชิกในชุมชนได้ใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข

### 3. แนวคิดวิสาหกิจชุมชน

วิชิต นันทสุวรรณ (ม.ป.ป.,2558) ให้นิยามคำว่า วิสาหกิจชุมชนว่าเป็นการประกอบการซึ่งรวมถึงกระบวนการคิด การวัดผลผลิตและทรัพยากรทุกขั้นตอน โดยภูมิปัญญาขององค์กรชุมชนหรือเครือข่ายขององค์กรชุมชนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจสังคมและการเรียนรู้ของชุมชนซึ่งมิได้มีเป้าหมายเพียงเพื่อสร้างกำไรทางการเงินเพียงอย่างเดียวแต่รวมถึงการทางสังคม ได้แก่ ความเข้มแข็งของชุมชนและความสุขของ และความสุขของสังคมด้วยวิสาหกิจชุมชนเกิดจากการที่คนกลุ่มหนึ่งในชุมชนร่วมมือกันทำอะไรบางอย่างเกี่ยวกับการผลิต การแปรรูป การจัดการทรัพยากร การจัดการทุน การจัดการตลาด โดยมีการซื้อขายในลักษณะสหกรณ์แต่แตกต่างกันที่ระเบียบและกฎเกณฑ์ซึ่งวิสาหกิจชุมชนเน้นการแบ่งปันการช่วยเหลือกัน มากกว่าการแข่งขัน วิสาหกิจชุมชนจึงเป็นหน่วยที่ทำให้เกิดความร่วมแรงร่วมใจ ไม่แตกแยก แบ่งพวก และไม่ต่อสู้เพื่อผลประโยชน์ของตนและพวกพ้องเพราะวิสาหกิจชุมชนคือ การเน้นการช่วยเหลือกัน โดยหลักการของวิสาหกิจชุมชนส่งเสริมและสนับสนุนเศรษฐกิจชุมชน ถือเป็นพื้นฐานของระบบเศรษฐกิจของประเทศรวมทั้งส่งเสริมให้กลุ่มธุรกิจชุมชนที่ยังไม่มีความพร้อมในการทำธุรกิจให้สามารถพัฒนาไปสู่เศรษฐกิจชุมชนที่มีความเข้มแข็งต่อไป ลักษณะสำคัญ 7 ประการของวิสาหกิจชุมชนซึ่งมีดังต่อไปนี้ (เสรี พงศ์พิศ,2556)

1. ชุมชนเป็นเจ้าของและดำเนินงานเองโดยอาจมีคนอื่นนอกมีส่วนร่วมให้ความร่วมมือช่วยเหลือแต่ไม่ใช่หุ้นส่วนใหญ่
2. ผลผลิตเกิดจากการใช้ทรัพยากร และกระบวนการจัดการการผลิตภายในชุมชนแต่อาจนำวัตถุดิบบางส่วนมาจากภายนอกได้
3. ชุมชนเป็นผู้ริเริ่ม สร้างสรรค์ธุรกิจเพื่อพัฒนาศักยภาพของชุมชนในกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสม โดยไม่เลียนแบบหรือใช้สูตรการดำเนินงานสำเร็จรูป
4. ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นพื้นฐาน ผสมผสานเข้ากับความรู้ภูมิปัญญาสากล
5. ดำเนินงานแบบบูรณาการเชื่อมโยงกิจกรรมต่างๆ ในลักษณะผนึกกำลังและช่วยเหลือเกื้อกูลกัน
6. กระบวนการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเกิดจากกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นหัวใจหลัก
7. เน้นการพึ่งพาตนเองเป็นสิ่งสำคัญอันดับแรกและสำคัญที่สุดสถาบันส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน(ม.ป.ป.) ได้กำหนดประเภทและรูปแบบของวิสาหกิจชุมชนไว้ดังต่อไปนี้ ประเภทของวิสาหกิจชุมชนแบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่ วิสาหกิจชุมชนพื้นฐาน ซึ่งเป็นการดำเนินงานเพื่อกินเพื่อใช้ในท้องถิ่นเป็น การพึ่งพาตนเอง ด้วยการดำเนินการเองเพื่อลดรายจ่ายวิสาหกิจชุมชนก้าวหน้าเป็นการดำเนินงานเพื่อนำผลผลิตเข้าสู่ตลาดโดย การพัฒนาคุณภาพผลผลิต หีบห่อ การตลาดและการจัดการต่าง ๆ เพื่อให้สามารถแข่งขันได้รูปแบบของวิสาหกิจชุมชนนั้นแบ่งออกเป็น 4 รูปแบบ ได้แก่

รูปแบบที่ 1 การแปรรูปหรือพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผลผลิตภายในชุมชนเป็นกิจกรรมที่ต่อเนื่องจากการผลิตทางการเกษตรเพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับผลผลิต

รูปแบบที่ 2 การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากทรัพยากรและภูมิปัญญาของชุมชนเป็นการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์เข้ากับผลผลิตทางการเกษตรพัฒนาสู่ผลิตภัณฑ์ใหม่ที่มีคุณค่าและมูลค่าเพิ่มขึ้น เช่น ยาสมุนไพร ทัศนกรรมพื้นบ้าน และแหล่งท่องเที่ยว

รูปแบบที่ 3 การพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อการพึ่งพาตนเองของชุมชน และองค์กรเครือข่าย เช่น น้ำปลา กะปิ ขี้เหล็ก เครื่องมือทางการเกษตร

รูปแบบที่ 4 การพัฒนาระบบการตลาด การบริการและสวัสดิการชุมชน เช่น ร้านค้า แหล่งนันทนาการและศูนย์สุขภาพ

### งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุดาพร สุธาโภชน์ (2557) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาและอนุรักษ์ กรณีศึกษาตำบลท่าอุแท อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาและอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวด้านการร่วมคิดและตัดสินใจประชาชนให้ความร่วมมือในเรื่องการร่วมวางแผนกิจกรรมต่าง ๆ ด้านการดำเนินการประชาชนให้ความร่วมมือในเรื่องการร่วมคัดเลือกตัวแทนเป็นกรรมการในการพัฒนาหมู่บ้านและด้านการติดตามผลและประเมินประชาชนมีส่วนร่วมในเรื่องการร่วมประเมินผลการดำเนินกิจกรรมเป็นอันดับแรก ปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วม

ร่วมของประชาชนในการพัฒนาและอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวจะเห็นได้ว่าด้านสิ่งแวดล้อมจะเป็นปัญหาแรกที่เจอ รองลงมาคือ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านการเมือง

พงษ์ศักดิ์ เพชรสถิต (2563) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาชาวบ้านการทำไข่เค็มไชยาในอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) การถ่ายทอดภูมิปัญญาชาวบ้านการทำไข่เค็มไชยา และ 2) การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาชาวบ้านการทำไข่เค็มไชยา ในอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการศึกษา พบว่าการถ่ายทอดภูมิปัญญาชาวบ้านการทำไข่เค็มไชยา พบว่า มีการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น การถ่ายทอดภายในกลุ่มเพื่อนร่วมอาชีพ และการถ่ายทอดโดยจัดในรูปแบบของแหล่งเรียนรู้ โดยวิธีการบรรยาย สาธิต และลงมือปฏิบัติจริง เน้นประเด็นการเตรียมวัตถุดิบและกระบวนการผลิต มีเป้าหมายของการถ่ายทอด เพื่อพัฒนา สืบทอด และอนุรักษ์ความเป็นอัตลักษณ์ของ ไข่เค็มไชยาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาชาวบ้านการทำไข่เค็มไชยา พบว่า การมีส่วนร่วมแบ่งเป็น 3 ภาคส่วน อันได้แก่ การมีส่วนร่วมจากภาครัฐ การมีส่วนร่วมจากภาคเอกชน และการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชนและองค์กรท้องถิ่น ลักษณะการมีส่วนร่วมของแต่ละภาคส่วน แตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับบทบาทหน้าที่ของภาคส่วนนั้น ๆ แต่มีเป้าหมายเดียวกัน คือ การสืบทอด และการอนุรักษ์ความเป็นอัตลักษณ์ของไข่เค็มไชยา

ฐิติธิดา ใจเพียร (2558) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเหมืองง่า อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน : ภายใต้อะบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ผลการศึกษาพบว่าระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเหมืองง่า โดยรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจะพบว่ามีค่าเฉลี่ยโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมในขั้นรับฟังความคิดเห็นด้านการมีส่วนร่วมในขั้นให้ข้อมูลข่าวสาร ด้านการมีส่วนร่วมในขั้นเสริมอำนาจ ตามลำดับกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเหมืองง่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจะพบว่ามีค่าเฉลี่ยโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ด้านขั้นตอนการติดตามและประเมินผลแผนด้านขั้นตอนการนำแผนไปปฏิบัติด้านขั้นตอนการจัดทำแผน ตามลำดับ สำหรับข้อเสนอแนะควรมีการสร้างกลไกหรือช่องทางให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นมากกว่าการทำเวทีประชาคมเจ้าหน้าที่ควรประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินการตามแผนให้ประชาชนทราบความก้าวหน้าโดยตลอด ควรจัดตั้งบอร์ดประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารในแต่ละชุมชน ควรจัดให้มีการฝึกอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนด้านระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับองค์กรส่วนท้องถิ่นอย่างสม่ำเสมอ ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจในแผนการดำเนินงาน การติดตามการตรวจสอบผลการดำเนินงาน การใช้งบประมาณ การประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาเทศบาลมากขึ้น ต้องออกเอกสารชี้แจงเหตุผลโดยละเอียดถึงสาเหตุที่แผนพัฒนาซึ่งประชาชนเสนอไปแล้วไม่ได้รับการบรรจุเป็นแผนควรให้ความสำคัญในการบูรณาการแผนของชุมชนที่สามารถเชื่อมโยงกับแผนพัฒนาท้องถิ่น

## วิธีดำเนินการวิจัย

### 1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงโดยจำแนกออกเป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญในการศึกษาคั้งนี้ ได้แก่

1.1. ตัวแทนที่เกี่ยวข้องกับภาครัฐ ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่จากสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอไชยา เจ้าหน้าที่จากกรมปศุสัตว์จังหวัด

1.2. ตัวแทนที่เกี่ยวข้องจากภาคเอกชน ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ บริษัท ไปรษณีย์ไทย จำกัด และเจ้าหน้าที่ธนาคารทิสโก้ไชยา

1.3. ตัวแทนที่เกี่ยวข้องกับภาคประชาชน ประกอบด้วย ตัวแทนจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไข่เค็ม อสม.ไชยา

## 2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ในการวิจัยครั้งนี้เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์การจัดการเชิงความร่วมมือภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไข่เค็ม อสม.ไชยา ตำบลเลม็ด อำเภอไชยา

## 3.การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษานี้ใช้ทั้งการวิเคราะห์เนื้อหาที่เป็นการนำเอกสารหรือหลักฐานต่าง ๆ มาวิเคราะห์ ด้วยวิธีการเชิงพรรณนา และอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น การวิเคราะห์ส่วนประกอบซึ่งเป็นการนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ออกเป็นส่วน ๆ และการวิเคราะห์สาเหตุและผลที่เป็นการนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ว่าผลที่เกิดขึ้นมาจากเหตุปัจจัยใดบ้าง

## ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 การจัดการเชิงความร่วมมือภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไข่เค็ม อสม.ไชยา ตำบลเลม็ด อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

### 1. ความร่วมมือกับภาครัฐ

ผลจากการศึกษาพบว่าได้มีการกำหนดกิจกรรม และโครงการพัฒนาชุมชนโดยสำนักงานพัฒนาชุมชนมีบทบาทสำคัญในการดำเนินการจัดประชุมทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยร่วมวิเคราะห์สภาพของชุมชน และช่วยกำหนดกรอบความคิดเพื่อกำหนดแผนพัฒนาชุมชนไปในทิศทางเดียวกับแผนพัฒนาอำเภอและแผนพัฒนาจังหวัด โดยในการประชุมประชาคมทำแผนพัฒนา ในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นส่วนหนึ่งของคนในชุมชนและทำงานในพื้นที่ ปัญหาอุปสรรคในการจัดทำแผนพัฒนาพื้นที่ คือ แม้จะได้รับความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชน เป็นอย่างดีในการเข้าร่วมประชุมในการจัดทำแผนพัฒนาร่วมกัน แต่จะมีประชาชนบางส่วนที่ไม่เข้าใจและสับสนกับการจัดทำแผน และไม่กล้าแสดงความคิดเห็นเท่าที่ควร และยังมีทำให้ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงเป็ดโดยเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์

### 2. ความร่วมมือกับภาคเอกชน(รัฐวิสาหกิจ)

ผลจากการศึกษาพบว่าความร่วมมือในด้านการแลกเปลี่ยนข้อมูลหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเชิงความร่วมมือมีการให้การสนับสนุนข่าวสาร และความรู้ ความชำนาญที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มวิสาหกิจไข่เค็ม อสม.ไชยา ดังนี้



1. ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธ.ก.ส) ให้การสนับสนุนด้านเงินทุนในการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไข่เค็ม อสม.ไชยา ตำบลเลม็ด อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานีและยังจัดตั้งให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนไข่เค็ม อสม.ไชยาเป็นศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ธ.ก.ส อีกด้วย

2. บริษัท ไปรษณีย์ไทย จำกัด ให้การสนับสนุนโดยการเข้ามาทำโครงการ CSR โครงการ “ไปรษณีย์เพิ่มสุข” โดยเป็นความดำเนินงานที่เกิดขึ้นจากความตั้งใจของไปรษณีย์ เพื่อมุ่งเน้นและพัฒนาชุมชน สังคมและสิ่งแวดล้อม พัฒนาสินค้าเกษตรจนเกิดแบรนด์ที่เข้มแข็ง รวมถึงผลักดันรายได้และต่อยอดอาชีพจนชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ โครงการเพิ่มสุขได้ให้ความช่วยเหลือแก่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนด้านการขนส่ง บริษัท ไปรษณีย์ไทย จำกัด จึงสนับสนุนการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ห่อหุ้มไข่เค็ม ที่สะดวกในการขนส่ง และสามารถปกป้องไข่เค็มให้อยู่ในสภาพสมบูรณ์จนกว่าจะถึงมือผู้บริโภค โดยใช้วัสดุห่อหุ้มและบรรจุภัณฑ์ที่มีประสิทธิภาพและไม่กระทบต่อสิ่งแวดล้อม

### 3. ความร่วมมือกับภาคประชาชน

ผลจากการศึกษาพบว่า ความร่วมมือในการปฏิบัติ มีการร่วมกันลงมือปฏิบัติเพื่อพัฒนามาตรฐานสินค้าและเพิ่มช่องทางในการจำหน่ายสินค้า ดังนี้

1. เทศบาลตำบลตลาดไชยา จัดทำแผนส่งเสริมการท่องเที่ยวประจำปีงบประมาณ (2563 – 2565) เพื่อพัฒนาชุมชนกระตุ้นเศรษฐกิจชุมชนในทุก ๆ ด้าน เช่น การจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวบ้านเลม็ด ได้แก่ ศูนย์เรียนรู้การทำไข่เค็ม การเลี้ยงเปิดธรรมชาติ การผลิตและสีข้าวอินทรีย์ เป็นต้น เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในท้องถิ่น และพัฒนาให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้

2. สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอไชยา ได้ดำเนินโครงการของกรมการพัฒนาชุมชน คือ โครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการส่งเสริมความรู้และการมีส่วนร่วมของประชาชนส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากให้มีความมั่นคงและมีเสถียรภาพ โดยสนับสนุนให้มีการจัดทำและใช้ประโยชน์จากข้อมูลสารสนเทศ ศึกษาวิเคราะห์ วิจัย จัดทำยุทธศาสตร์ชุมชน ตลอดจนการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาชุมชนจากการสัมภาษณ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชนไข่เค็ม อสม.ไชยา และชาวบ้านทั่วไปที่นำแนวเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้พัฒนากับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนพบว่าได้รับการต้อนรับที่ดีจากคนในชุมชน และทำให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนไข่เค็ม อสม.ไชยา พัฒนาเป็นศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงที่มีหน่วยงานของภาครัฐมาศึกษาดูงานเป็นจำนวนมาก

ตอนที่ 2 ปัญหาและอุปสรรคการจัดการเชิงความร่วมมือภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไข่เค็ม อสม.ไชยา ตำบลเลม็ด อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนไข่เค็ม อสม.ไชยา มีความพร้อมในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงได้ดี สามารถบริหารจัดการงานภายในกลุ่มได้อย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนการทำงาน การแบ่งหน้าที่ของสมาชิกได้อย่างชัดเจน แม้ในช่วงวิกฤตของโรคโควิด-19 ก็ได้รับผลกระทบจากการจำหน่ายสินค้าเพียงเล็กน้อย ปัญหาที่ผู้วิจัยพบเห็นคือสมาชิกส่วนใหญ่ในกลุ่มเป็นผู้สูงอายุจึงไม่ค่อยมีความรู้ความชำนาญด้านเทคโนโลยีในการโปรโมทสินค้าและกระบวนการผลิตอาจล่าช้าไปบ้าง ช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้ามีน้อยทำให้ผู้บริโภคเข้าถึงได้ยากจึงมีภาครัฐเข้ามาให้ความร่วมมือในการจัดการภายในกลุ่มดังนี้

### 1.ด้านการวางแผน

จากการสัมภาษณ์ พบว่า ในปัจจุบันกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีสมาชิกส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ ทำให้การผลิตไข่เค็มเกิดความล่าช้า กำลังคนที่จะผลิตไม่เพียงพอต่อความต้องการ คนในชุมชนที่เป็นกลุ่มเยาวชนหรือวัยทำงานก็ต่างไปประกอบอาชีพที่อื่น ส่งผลต่อศักยภาพของกลุ่มในการจัดการเชิงความร่วมมืออยู่ในระดับที่คงที่ ไม่ได้มีคนรุ่นใหม่ในการสานต่อภูมิปัญญาท้องถิ่น และไม่ได้รับการวางแผนร่วมกับหน่วยงานรัฐในการแก้ปัญหาอย่างแท้จริง

### 2. ด้านการปฏิบัติงาน

การแก้ไขปัญหาของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไข่เค็ม อสม.ไชยา เป็นเรื่องของการเรียนรู้ร่วมกันของคนในกลุ่มที่จะช่วยกันเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางเศรษฐกิจของกลุ่มและชุมชนที่ดีขึ้น ในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนนี้ให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อให้คนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างยั่งยืน อันเกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชน ดังนั้น การจัดการเชิงความร่วมมือที่มีประสิทธิภาพนั้น ชาวบ้านในชุมชนต้องมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดการเชิงความร่วมมือ กล่าวคือ มีการสื่อสารพูดคุย เป็นการสื่อความคิดเห็น รวมถึงการหาแนวทางแก้ไขปัญหาต่าง ๆ จากการระดมความคิดเห็น จากประสบการณ์ของคนในชุมชน ของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน คิดวางแผนดำเนินการ ประสานงานต่าง ๆ ร่วมกันมากขึ้น จากข้อมูลบทสัมภาษณ์ข้างต้น จะเห็นได้ว่า ปัจจุบันทางไปรษณีย์ไทยเข้ามาให้ความรู้และนำสินค้าไปจำหน่ายผ่านช่องทางเว็บไซต์ของไปรษณีย์ ทำให้ยอดการสั่งซื้อไข่เค็มเพิ่มมากขึ้นสร้างรายได้ให้สมาชิกในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เป็นต้น

### 3.ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน

สืบเนื่องมาจากการวางแผนและการดำเนินงานระหว่างรัฐกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไข่เค็ม อสม.ไชยา ไม่ได้ร่วมกันวางแผนเพื่อพัฒนา แต่เป็นรัฐวางแผนแล้วจึงนำแผนมาชี้แจงต่อกลุ่มและชุมชนทำให้โครงการและภารกิจบางโครงการไม่บรรลุเป้าหมายตามที่ตั้งใจ

ตอนที่ 3 แนวทางการพัฒนาการจัดการเชิงความร่วมมือของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไข่เค็ม อสม.ไชยา ตำบลเสม็ด อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

จากผลการศึกษาและการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักถึงแนวทางการพัฒนาการจัดการเชิงความร่วมมือภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนในการแก้ไขปัญหาของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไข่เค็ม อสม.ไชยา พบว่า แนวทางการพัฒนาการจัดการเชิงความร่วมมือต้องอาศัยการจัดการที่เป็นกระบวนการของกิจกรรมที่ต่อเนื่อง และประสานงานซึ่งกันและกัน และต้องสร้างความร่วมมือด้วยดีระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อความเข้มแข็งและยั่งยืนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไข่เค็ม อสม.ไชยา ดังนั้น ในการหาแนวทางการพัฒนาการจัดการเชิงความร่วมมือ ให้เกิดประโยชน์กับชุมชนมากที่สุดเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ได้แก่

1.การวางแผน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องกำหนดเป้าหมาย และกำหนดกลยุทธ์ร่วมกัน เพื่อให้การดำเนินการไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งต้องอาศัยกระบวนการในการวิเคราะห์และการคาดการณ์ปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ ทั้งในปัจจุบันและอนาคต และจะต้องคำนึงถึงการบูรณาการ ทั้งนี้ แผนการดำเนินงานต่าง ๆ ต้องสามารถปรับปรุงพัฒนาการดำเนินการได้ โดยขั้นตอนการวางแผนประกอบด้วย การกำหนดเป้าหมาย การวางแผนและควบคุม

2. การจัดการหรือการดำเนินงานตามแผน เป็นการนำแผนงานมาดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ ได้แก่ การจัดบุคคลหรือคนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน เพื่อให้สามารถดำเนินการตามแผน ให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนด ขั้นตอนนี้ถือว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญมากเพราะจะต้องอาศัยผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนร่วมกันทำงานเพื่อให้การทำงานบรรลุวัตถุประสงค์

3. ช่องทางการจำหน่ายสินค้า หน่วยงานพัฒนาชุมชนควรให้ความรู้ด้านเทคโนโลยีแก่สมาชิกภายในกลุ่ม เช่น การจัดอบรมการขายสินค้าออนไลน์เพื่อเพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้า นอกจากนี้จะทำให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนไข่เค็ม อสม.ไชยา เป็นที่รู้จักมากขึ้นแล้วยังสามารถเพิ่มรายได้ให้สมาชิกภายในกลุ่มและคนในชุมชน อีกด้วย

ทั้งนี้ในการจัดการเชิงความร่วมมือภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไข่เค็ม อสม.ไชยา ต้องมีการพัฒนาด้านการปฏิบัติงานและเสริมสร้างความตื่นตัวและการเรียนรู้ และสร้างกิจกรรมเรียนรู้ร่วมกันที่เหมาะสมกับท้องถิ่น รวมไปถึงต้องมีการร่วมกันประเมินผลการดำเนินการเพื่อนำผลการประเมินมาปรับปรุงพัฒนาแผนให้สมบูรณ์ และเพื่อสร้างความยั่งยืนให้กับชุมชนและกลุ่มวิสาหกิจชุมชนต่อไป

### สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลการจัดการเชิงความร่วมมือภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนในการแก้ไขปัญหาของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไข่เค็ม อสม.ไชยา เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยทั้ง 3 ข้อ มีดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 การจัดการเชิงความร่วมมือภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไข่เค็ม อสม.ไชยา ตำบลเลม็ด อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

จากการศึกษาความร่วมมือภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไข่เค็ม อสม.ไชยา พบว่ามีความร่วมมือกันเป็นอย่างดีในช่วงแรกของการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ต่อมาเมื่อกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสามารถบริหารจัดการกันเองได้แล้วหน่วยงานรัฐบางหน่วยงานก็ไม่ได้เข้ามามีบทบาทในการทำงาน แต่ก็ยังมีบางหน่วยงานที่ยังให้ความร่วมมือช่วยเหลือในการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ ปรชษณียไทยที่เข้ามาทำโครงการและร่วมมือกับหน่วยงานอื่นในการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ให้กับกลุ่มวิสาหกิจเพื่อความทันสมัยและง่ายต่อการขนส่ง ส่งผลให้ยอดขายและกำไรของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไข่เค็ม อสม.ไชยา เพิ่มขึ้นจากเดิม และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไข่เค็ม อสม.ไชยา ได้รับการสนับสนุนให้เป็นแหล่งเรียนรู้การทำไข่เค็มทำให้มีคณะศึกษาดูงานจากหน่วยงานต่าง ๆ และนักเรียนจากสถานศึกษาหลายแห่งให้ความสนใจเข้ามาศึกษาดูงานการทำไข่เค็ม การเลี้ยงเป็ดแบบธรรมชาติ และการท่องเที่ยวเชิงเศรษฐกิจพอเพียงทำให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนไข่เค็ม อสม.ไชยา เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย

วัตถุประสงค์ที่ 2 ปัญหาและอุปสรรคการจัดการเชิงความร่วมมือภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไข่เค็ม อสม.ไชยา ตำบลเลม็ด อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

จากการศึกษาการจัดการเชิงความร่วมมือภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไข่เค็ม อสม.ไชยา พบว่าสมาชิกภายในกลุ่มมีการทำงานเป็นระบบอยู่กันแบบครอบครัว สมาชิกส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุที่มาช่วยกันทำไข่เค็มจึงไม่

พบปัญหาและอุปสรรคใด ๆ ในการดำเนินงานด้านการจัดการ ด้านการจำหน่ายสินค้าพบปัญหาว่ามีช่องทางการจำหน่ายที่ไม่หลากหลายเนื่องจากไม่มีวางจำหน่ายตามร้านขายของฝากทั่วไปทางช่องทางออนไลน์ก็มีเพียงในเว็บของผู้บริโภค บางรายก็ไม่ทราบว่าสามารถซื้อสินค้าในเว็บไปรษณีย์ได้ ช่องทางเพจเฟซบุ๊กไม่ได้มีการอัปเดตขายสินค้าอยู่ตลอด และไม่ได้มีหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนเข้ามาให้ความรู้ในด้านนี้ทำให้ไขเค็มของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อสม.ไชยา ไม่เป็นที่รู้จักของคนทั่วไป ทำให้การจัดการเชิงความร่วมมือในชุมชนจากภาครัฐ ภาคเอกชนค่อนข้างมีน้อย

วัตถุประสงค์ที่ 3 แนวทางการพัฒนาการจัดการเชิงความร่วมมือของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไขเค็ม อสม.ไชยา ตำบลเลม็ด อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

จากผลการศึกษาโดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยจึงเสนอแนวทางการพัฒนาในการจัดการเชิงความร่วมมือภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไขเค็ม อสม.ไชยาอย่างยั่งยืน ดังนี้ ผู้นำชุมชน และประชาชนในชุมชนต้องร่วมกัน ในการศึกษาชุมชนแล้วนำมาวางแผนการปฏิบัติงาน ร่วมมือกับรัฐในการกำหนดแนวทางพัฒนาชุมชน จัดทำเป็นแผนพัฒนาโดยชุมชน และนำแผนที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานด้านการพัฒนาชุมชน พัฒนาวิสาหกิจชุมชน เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนในภาพรวม เนื่องจากเป็นเรื่องที่ต้องเกี่ยวข้องกับชุมชนทั้งในส่วนของจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่น ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมชุมชนเพื่อกำหนดกรอบว่าควรเป็นรูปแบบใด ใครบ้างที่เกี่ยวข้อง ใครมีบทบาทจัดการอย่างไร ตลอดจนแบ่งปันผลประโยชน์ภายในชุมชน หน่วยงานเอกชนต้องมีส่วนร่วมในทุก ๆ ด้าน เพื่อมีส่วนร่วมรับผิดชอบกิจกรรมร่วมกันกับชุมชน หรือผลักดันให้ชุมชนมีความพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลง รวมถึงต้องมีบทบาทด้านการดูแลพื้นที่ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ควรมีระบบกระจายที่ทั่วถึงและเป็นธรรม ทั้งยังต้องร่วมกันเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง เพื่อสามารถจัดปรับกระบวนการให้เหมาะสมสอดคล้องยิ่งขึ้น และร่วมแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนลดผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจที่ถดถอย ทั้งนี้ผู้วิจัยยังได้เสนอแนวทางการพัฒนาให้กับสมาชิกภายในกลุ่มคือการเพิ่มช่องทางการขายสินค้าได้แก่ขายในแอปพลิเคชันต่าง ๆ ที่เป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคในการเลือกซื้อสินค้า หากสมาชิกภายในกลุ่มช่วยกันปฏิบัติตามแนวทางที่เสนอก็จะทำให้กลุ่มมีรายได้เพิ่มขึ้น ทำให้ผู้บริโภคได้รู้จักไขเค็มของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไขเค็ม อสม.ไชยา

## อภิปรายผลการศึกษา

1.การจัดการเชิงความร่วมมือภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไขเค็ม อสม.ไชยา ตำบลเลม็ด อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการศึกษาความร่วมมือภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไขเค็ม อสม.ไชยา ในด้านความการวางแผน ด้านการปฏิบัติงาน และด้านการประเมินผล พบว่ามีความร่วมมือกันในระดับที่ปานกลาง เพราะทุกฝ่ายล้วนเห็นความสำคัญของการร่วมมือจัดการเพื่อพัฒนาชุมชนให้ดียิ่งขึ้น อีกทั้งสามารถยกระดับชุมชนให้เป็นชุมชนเข้มแข็ง และเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับคนรุ่นหลัง คนในชุมชนมีรายได้เพิ่มมากขึ้น ซึ่งการจัดการความร่วมมือของชุมชนก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเชิงความร่วมมือ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไขเค็ม อสม.ไชยา และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดการพัฒนาแบบยั่งยืนแก่ชุมชนต่อไป สอดคล้องกับผลการวิจัยของ รุติติสนา ใจเพียร (2558) ที่ได้ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นรวมทั้ง

ศึกษากระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น และหาแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ในเขตเทศบาลตำบลเหมืองง่า อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน โดยใช้กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นที่มีคุณภาพ

2. ปัญหาและอุปสรรคการจัดการเชิงความร่วมมือภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไข่เค็ม อสม.ไชยา ตำบลเลม็ด อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ผลการศึกษาปัญหาและอุปสรรคการจัดการเชิงความร่วมมือภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไข่เค็ม อสม.ไชยา พบว่าปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นอยู่ในระดับที่สามารถแก้ไขได้ ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการปฏิบัติงาน และด้านการประเมินผล ทั้งนี้ มีสาเหตุมาจากหลายปัจจัย เช่น ผู้นำชุมชนขาดความรู้ความเข้าใจ คนในชุมชนที่สนใจในการวางแผนและปฏิบัติงานมีน้อยส่วนใหญ่จะเป็นผู้สูงอายุ การดำเนินงานจึงอาจล่าช้า สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สุดาพร สุธาโภชน์ (2557) ที่ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาและอนุรักษ์ กรณีศึกษาตำบลท่าอุแท อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาและอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวด้านการร่วมคิดและตัดสินใจประชาชนให้ความร่วมมือในเรื่องการร่วมวางแผนกิจกรรมต่าง ๆ ด้านการดำเนินการประชาชนให้ความร่วมมือในเรื่องการร่วมคัดเลือกตัวแทนเป็นกรรมการในการพัฒนาหมู่บ้านและด้านการติดตามผลและประเมินประชาชนมีส่วนร่วมในเรื่องการร่วมประเมินผลการดำเนินกิจกรรมเป็นอันดับแรก ปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาและอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวจะเห็นได้ว่าด้านสิ่งแวดล้อมจะเป็นปัญหาแรกที่เจอ รองลงมาคือด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านการเมือง

3. แนวทางการพัฒนาการจัดการเชิงความร่วมมือของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไข่เค็ม อสม.ไชยา ตำบลเลม็ด อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ผลการศึกษาโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยจึงเสนอแนวทางการพัฒนาการจัดการเชิงความร่วมมือภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไข่เค็ม อสม.ไชยา ตามกระบวนการทางการจัดการคือ 1) การวางแผน ผู้นำชุมชนและประชาชนในชุมชนต้องร่วมกันวิเคราะห์สถานการณ์ทั้งภายในและภายนอก เอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ของดีในชุมชนและนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาร่วมกันหาแนวทางในการพัฒนา และจึงกำหนดเป็นแผนพัฒนาของชุมชน และนำแผนที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวของชุมชน 2) การปฏิบัติตามแผน นำแผนงานมาดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ให้เหมาะสม โดยหน่วยงานภาครัฐต้องนำข้อมูลทั้งหมด จากการวิเคราะห์ชุมชน จากแผนพัฒนามาใช้เป็นข้อมูล เพื่อกำหนดนโยบายให้สอดคล้องกับพื้นที่ เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนในภาพรวม และร่วมแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนลดผลกระทบของการขาดรายได้ของคนในชุมชน 3) ช่องทางการจำหน่ายสินค้า หน่วยงานพัฒนาชุมชนควรให้ความรู้ด้านเทคโนโลยีแก่สมาชิกภายในกลุ่ม เช่น การจัดอบรมการขายสินค้าออนไลน์เพื่อเพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้า นอกจากจะทำให้นักวิสาหกิจชุมชนไข่เค็ม อสม.ไชยา เป็นที่รู้จักมากขึ้นแล้วยังสามารถเพิ่มรายได้ให้สมาชิกภายในกลุ่มและคนในชุมชน

### ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้เข้มแข็งและยั่งยืน
2. ควรศึกษาการจัดการเชิงความร่วมมือภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไข่เค็ม อสม.ไชยา ตำบลเลม็ด อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่เป็นการวิจัยคุณภาพเพื่อประกอบการวางแผนการจัดการความร่วมมือในอนาคต

## เอกสารอ้างอิง

วิชิต นันทสุวรรณ. (2544). แผนแม่บทการพัฒนาวิสาหกิจ. กรุงเทพฯ: เจริญวิทย์.

จินตนา กาญจนวิสุทธิ. (2558). เส้นทางวิสาหกิจชุมชน เพื่อการพัฒนาอาชีพและการพึ่งพาตนเอง. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สุดาพร สุธาโภชน์. (2557). ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา และอนุรักษ์ กรณีศึกษาตำบลท่าอุแท อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

พงษ์ศักดิ์ เพชรสถิต. (2563). ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาชาวบ้านการทำไข่เค็มไชยาในอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ฐิติอสิณา ใจเพียร. (2558). ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาล ตำบลเหมืองง่า อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน